

voorgesteld. Hij toont op de menschen, straft en bezoekt. Dan komt in het stuk langzamerhand de gedachte op van de noodzakelijkheid van het lijden. En dan draagt Jezus in het laatste toneel het kruis den heuvel op, hoewel men dit niet op het toneel ziet, maar alleen de stem hoort, die het aankondigt. En op deze manier wordt in dit stuk op menschevormige wijze de heilige toorn Gods, Zijn vergevende liefde en de volkomen overgave aan God van Jezus voorgesteld. In Amerika fungeerde als God, die de hoofdpersoon in dit stuk is, bij de vertooning een typische Negerprediker. En die voldeed zeer in zijn rol als God en het stuk wekte hooge gevoelens van bewondering en wijding.

Vervolgens deelt Dr Knoppers mee:

De Utrechtsche Studenten-Tooneel-Vereeniging was van plan dit stuk publiek op te voeren.

Daarvoor heeft nu de burgemeester van Utrecht een stokje gestoken, zoodat de opvoering niet kon doorgaan. Wij zijn daar dankbaar voor, want het zou anders meer dan ergerlijk zijn geweest.

Ook de Hoofzittercorrespondent van het „Algemeen Handelsblad“ sprak zijn voldoening uit over dit verbod van opvoering en protesteerde er tegen, dat men het Allerhoogste en den Allerhoogste wilde ten toneele voeren.

Niet allen zijn het vanzelf met dit verbod eens.

De man die het stuk zou regisseeren, schrijft: „Ik ken geen stuk, dat zoo schoon en diep-religieus is, dat zoo als een curiosum, zoo als een bijzonder diadeem schittert aan onzen ontredderden tooneelhemel, geen stuk, dat zoovele fonkelende facetten bezit als de Goddelijke Comedie „Grazige Weiden“. Ik ken geen stuk, dat de menschen op zoo simpele en toch zoo verheven wijze nader tot den Bijbel brengt als dit eenvoudige en oprecht-religieuze spel. Door dit te spelen, al is „belijden“ hier beter op zijn plaats, verandert de tooneelzaal in een schouwplaats en tempel, waarin het gaat om de waarheid der dingen en de materialisatie en cristallisatie der hoogste begrippen en diepste intenties van ons zijn en wezen.“

Tegen zulk een mentaliteit valt niet te redeneeren.

Ja zeker, daar is heel de methode van „stichting“ blootgelegd. In plaats van de bijbelsche meening, volgens welke de Schrift zelf levend en krachtig is, en dat ze ons heeft te leiden en te regeren en te verlichten, treedt de andere, dat die Schrift een werkeloos-daarliggend-boek is, dat maar wachten moet op de vriendelijke lieden, die de zoekers en zwervers „nader tot den Bijbel“ brengen. Gereformeerden zeggen: de Bijbel komt tot ons. De anderen: wij zullen elkaar — zoover het ons aanstaat — tot den Bijbel brengen. In het eerste geval breekt de Bijbel ons (naar het „vleesch“, ook naar onze „vleeschelijke religioositeit“) af, in het tweede geval prolongeeren wij ons zelf met onze eigenwillige vroomheid en blijven het vrome „subject“, dat zichzelf heeft gemeten aan zichzelf.

Voor de variatie loopt er dan onder al die onbarthiaansche bedrijven weer eens een barthiaansche artikeltje heen, zoo nu en dan.

Dr Knoppers heeft nog enkele bezwaarden genoemd:

Dat echter mannen als de hoogleeraren Van der Leeuw en Kohnstamm zich niet tegen het stuk als zoodanig keerden, zich ook zelfs niet verzetten tegen de uitbeelding van de allerhoogste Majesteit Gods in menschevorm op het toneel valt zeer te betreuren. Zij hebben geen bezwaar tegen het heilige op het toneel; zelfs niet tegen God op het toneel.

Het bezwaar van beiden gaat tegen andere zaken, die wel voor een deel bijkomstig zijn, maar dan toch tekenend voor de opvattingen in deze Utrechtsche studenten-vereeniging. In het Utrechtsche studentenblad, waarin de aankondiging van de opvoering van „Grazige Weiden“ voorkwam, stond namelijk: „Na afloop voortzetting van het feest in het Jaarbeursgebouw. Soiree dansante. De kroeg is daarna tot zes uur geopend.“ En zij concludeeren: dat is zeker een zeer slechte omlijsting van dit stuk van heiligen toorn, vergevende liefde en volkomen overgave aan God.

Prof. Dr G. v. d. Leeuw heeft daarbij nog een ander bezwaar. Dit stuk, niet door negers gespeeld, moet een volkomen averechtsche uitwerking hebben. Om het te genieten zou men in Amerika moeten zijn en het stuk uitgevoerd moeten zien door de negers zelf. „Want er is niets afschuwelijkers denkbaar, dan spelers, die uiteraard volkomen vreemd staan tegenover de hun opgedragen rollen en een publiek, dat gniffelt om dingen, waarom men lachen mag en soms schreien moet. Zulk een experiment mag men niet wagen.“

Dat is alles, wat deze heeren professoren, de eene in

Zoo kunnen we onze conclusies trekken over Gods ontw. en Gods d. opv. volgens de Indps.-school.

Voorop zij nog dit gesteld: Evenals Freud gaat Adler weliswaar uit van een methodisch uitgangspunt; maar van daaruit bouwen zij een heele theorie, een menschenbeschouwing op.

We hebben niet slechts de methode aan een bespreking te onderwerpen, maar veel meer nog de levensbeschouwing, waarvan tenslotte ook de methode geluigt!

Toch zullen wij hier niet zoozeer de vraag te beantwoorden krijgen, in hoeverre hun methode voor ons aanvaardbaar is, wanneer wij hun menschenbeschouwing afwijzen. (Over de verhouding tusschen methode en levensbeschouwing schreef Prof. Waterink in de Nov. afl. van het Paed. Tijdschrift juist een artikel).

Waarom dit hier niet het geval is, zal nader blijken.

Beetgum.

J. WEGGEMANS.

Ziek worden in het najaar, ziek zijn in den zomer.

„De Reformatie“ heeft geen verstand van ziekteleer e.d. Met eerbied namen we dus uit „De Groene Amsterdammer“, 29 Dec. '34, een gedeelte van een artikel van prof. dr J. G. van Loghem over:

Tot uitleg diene allereerst, dat een Noord-Hollandsche malaria-epidemie een top in den zomer vertoont. Dat klopt, zal men zeggen, met de ervaring, dat de zomer ook het muggenseizoen is. Bij nader inzien klopt het niet: de eerste nieuwe malariagevallen (geen recidieven) doen zich reeds in Januari, Februari enz. voor; nemen geleidelijk naar den zomer toe. De malaria-epidemie begint dus lang voor de muggen gaan vliegen.

Toen kwamen onze malaria-onderzoekers tot de onderstelling, dat de Noord-Hollandsche malaria-patiënten in het voorafgaande najaar besmet zouden zijn, om eerst in den loop van het jaar, bovenal in den zomer, hun ziekteverschijnselen te vertoonen. Een proef bevestigde deze gedurfde onderstelling. Een aantal Amsterdamsche vrijwilligers liet zich in het najaar door besmette muggen steken, en ziet, in Juni, Juli of Augustus kregen zij hun eersten aanval!

Dit nieuwe feit werd met andere vondsten gecombineerd. Men vond in Noord-Holland veel meer muggen in de stallen dan in de huizen. Heeft een mug in den zomer zich besmet aan een malariaparasiet, dan is er slechts weinig kans, dat zij tot een mensch weerkeert. Gewoonlijk komt het insect in een veestal terecht en verspreidt de menscheleke malariaparasiet aan een onvatbaar rund of varken.

Een ander nieuw feit was echter: zoekt men na den zomer in stallen en huizen, dan vindt men er vele muggenwifjes, die de overwintering begonnen zijn. Nu bleken in huizen met malariapatiënten, bij mikroskopische ontleding, zulke overwinterde muggen tot een hoog percentage met malariaparasieten besmet. De Noord-Hollandsche mug begint echter niet dadelijk na het betrekken van het winterkwartier den winterslaap. In September, October, November stilt zij zich nog met menschenbloed de honger. Zoo raken zij in het najaar in huis besmet en besmetten in het najaar nieuwe huisgenooten.

Alles klopt nu als een bus. De zomerepidemieën berusten op najaarsinfecties. De najaarsinfecties worden teweeg gebracht door in de huizen overwinterende muggen.

We vermoeden, dat menig lezer nog eens naar zijn munt, zijn kelder kijken zal.

Hierarchie of kerk?

Van de artikelenreeks van Prof. Greijdanus geven we nog twee stukken. Het één draagt tot opschrift: „Het Hervormde Kerkgenootschap eene ware Kerk?“ Dat luidt aldus:

Een broeder vroeg plaatsing en beantwoording van de vraag: „Kan volgens het begrip pluriformiteit der Kerk het „Hervormde Kerkgenootschap“ tot een ware kerk gerekend worden?“

In het artikel „Pluriformiteit der Kerk“ kan de geschte vrager reeds eenig antwoord vinden. En voorts nog het volgende. Bij de „Herv. Kerk“ moeten wij onderscheid maken tusschen de genootschappelijke hiërarchie van Haagsche Synode met Synodale commissie, en Prov. en Classicale besturen enerzijds, en de plaatselijke kerken anderzijds. De hiërarchie is geen kerk, maar een wederrechtelijk aan de kerken opgelegd machtsinstituut, dat de kerken overheerscht, en aan haar gebiedt, om te handelen in strijd met Gods Woord (Tijd Rijpt, blz. 16). Voorzover die Synodale, Prov. en Classicale Besturen zich zouden willen toeven met den naam van kerk, zijn zij valsche kerk, gelijk deze in Art. 29 onzer Belijdenis geteekend wordt. Trouw aan den Heere Jezus, en gehoorzaamheid aan Gods Woord, moeten er de kerken toe brengen, om onverwijd dezen onrechtmatigen, Christus-tegenstaanden machts-usurpator (overweldiger) te verwerpen.

Inzover plaatselijke kerken dit laatste niet doen, maar, in gehoorzaamheid aan die Besturen met hunne Reglementen, ongehoorzaam zijn aan het Woord Gods, en alzoo feitelijk den Heere Christus als Koning verwerpen, doen zij het werk der valsche kerk; en stellen zij daardoor de afzonder-

lijke geloovigen voor de vraag, of dezen mede schuldig willen worden, of blijven, aan deze verwerping van den Heere Christus als Koning, door het aanhouden van den band met zulk een kerk, dan wel of zij, in gehoorzaamheid aan Hem als Koning, die opgedrongen bestuursmacht willen afschudden, en daarom breken ook met wie, terwille van haar, naar den Heere Christus niet hooren (Hand. 5:29; Luc. 6:46).

Na de bewegingen van 1834 en van 1886, en ter plaatse waar eene Gereformeerde Kerk is, klemt deze vraag te meer. Metterdaad doet dan ieder eene keuze: hetzij om, met de uitgebannen en aan Gods Woord gehoorzamen, te buigen voor den Heere en Zijn Woord, of, met de uitwerpers en aan dat Woord ongehoorzamen, zich te stellen tegen Hem.

Allerlei geredeneer, waardoor men ook met eene menigte van woorden, deze zaak aan de aandacht wil onttrekken, verandert hare eenvoudige waarheid niet.

Of nu ook elke plaatselijke Hervormde Kerk een valsche kerk is? Tusschen die plaatselijke Hervormde Kerken is groot verschil. Hoewel zij alle, door, uit gehoorzaamheid aan de Besturen, ongehoorzaam te zijn aan Gods Woord, zich droef schuldig maken aan vergriep tegen 's Heeren Koninklijke hooghheid, en alzoo ieder geloovige, die zijnen Heere niet verloochenen wil als Koning, noodzaken, met haar te breken, zoo is bij de eene het proces van valsche kerk te worden, toch veel verder voortgeschreden dan bij de andere.

En het andere artikel heeft den titel: „Wat hebben onze vaderen in 1834 en 1886 gezegd en getoond?“

Een tweede vraag van denzelfden broeder is deze: „Hebben onze Vaderen in 1834 en 1886 niet door hun woord en daad, gezegd en getoond, dat elke kerk die niet bezat een der kenmerken door onze belijdenis aangegeven, eene valsche kerk was?“

Laat mij, ten antwoord hierop en met verwijzing naar de twee voorafgaande stukjes, 't volgende mogen zeggen ter aanduiding van hetgeen de mannen der Afscheiding in 1834, en die der Doleantie in 1886, in betrekking tot de „Herv. Kerk“ door hun woord en daad gezegd en getoond hebben.

Zij zeiden en zij toonden, dat zij, om der wille van gehoorzaamheid aan Gods Woord, niet mochten, noch wilden doen, wat, in strijd met dat Woord, hun door de Haagsche Synode met haar Reglementen en onderbesturen, werd opgelegd of voorgeschreven.

Zij zeiden en zij toonden, dat zij, liever dan, om den wille van menschen en aardse goederen en genietingen, ongehoorzaam te wezen aan het Woord van God en aan den Heere Christus, Die hen tot Zijn eigendom gekocht had, aan die Bestuursmacht de gehoorzaamheid wilden opzeggen niet alleen, maar zich ook wilden laten uitbannen uit de kerken, tot welke zij tot dien tijd behoord hadden, en ook zich wilden laten berooven van hetgeen hun rechtmatig toekwam.

Zij zeiden en zij toonden, dat zij desnoeds ook oude en sterk bindende banden wilden verbreken, als dat moest ter wille van gehoorzaamheid aan den Heere Christus en aan Gods Woord.

Zij zeiden en zij toonden, dat hunne ziel er onder leed, dat zij die banden moesten verbreken.

Zij zeiden en zij toonden, dat niet eigen lijden hun het pijnlijkst viel, maar dit, dat Koning Jezus niet gehoorzaam, noch geëerd werd zooals dat behoorde, en dat aan Gods Woord geene heerschappij gegeven werd.

Zij zeiden en zij toonden, dat zij zoo gaarne wenschten, dat ook de andere geloovigen aan God en Zijnen Christus metterdaad gehoorzaam werden in hun kerkelijk handelen.

Zij zeiden en zij toonden, dat zij het doen der niet alzoo handelende geloovigen in strijd achtten met Gods Woord, hen diep schuldig stellende, en dat zij dat doen voor een zoo groote zonde hielden, dat zij er op geenerlei wijze meer debet aan wilden zijn, opdat zij niet den band aan hunnen Heere en Heiland zouden scheuren.

Zij zeiden en zij toonden, dat zij begeerden en baden, dat alle geloovigen komen mochten tot gehoorzaamheid aan den Heere en Zijn Woord, om alzoo van zich te werpen die Besturen met hunne heerschappij, en wat in strijd is met de Heilige Schrift.

Zij zeiden en zij toonden, dat hun hart uitging naar vereniging met de geloovigen, met wie de kerkelijke band nu verscheurd werd, of moest worden; opdat allen gezamenlijk mochten wonen als in één kerkelijk huis, en, naar den Woorde Gods, samenwerken tot 's Heeren eere en dienst.

Hiermede hebben we onzen lezers overgelegd al wat Prof. Greijdanus indertijd over deze kwestie schreef. De artikelen, die we in ons nummer van heden overnamen, komen voor in „Friesch Kerkblad“ van 29 Jan. 1917.

Van een „Goddelijke Comedie“: „Grazige Weiden“.

Dr B. A. Knoppers wijdt in het Geref. Jongelingsblad een artikel aan „Grazige Weiden“:

Dat is de titel van een tooneelstuk, een drama, geschreven door Marc Connelly uit Noord-Amerika. Het moet een stuk zijn van zeer bijzondere kwaliteiten, waardoor het een der belangrijkste letterkundige en religieuze verschijnselen van den laatsten tijd is geworden.

We vragen ons af, wat dan de inhoud van dit zoo hooggeprezen werk is, waardoor zelfs mannen als Prof. Dr G. v. d. Leeuw van Groningen en Prof. Dr Ph. Kohnstamm van Amsterdam in extase en diepe bewondering zijn geraakt.

Het is een neger-drama-stuk. Het is de uitbeelding van de echte werkelijkheidsgodsdienst, zooals die leeft bij een kinderlijk volk als de negers in de zuidelijke Staten van Noord-Amerika. Het beschrijft het kinderlijk Oud-Testamentisch geloof van sommige Neger-Christenen. De Gewijde Geschiedenis wordt hier weergegeven in een opeenvolging van tooneelen, opgevoerd voor een Zondagsschoolklasse. Een enkele maal klinken vraag en antwoord van onderwijzer en kind er tusschen door. Daarbij veracht ook God op het toneel. En Hij wordt zoo menschevormig mogelijk